سرمقاله

محیط زیست در لایحه هفتم توسعه

ادامه از صفحه ۱

ـ از جمله اینکه متوسط نرخ رشد اقتصادی ایران در دهه ۱۳۴۰ حدود ۱۱/۵ درصد بوده که پس از آن، به حدود ۴/۱ درصد سقوط کرده است. در عین حال، این سقوط فاحش در مسیر رشد اقتصادی کشور، نه تنها سبب نشده که استفاده از منابع محیط‌زیستی متناسب با آن کاهش یابد، بلکه محیط‌زیست به طور فزاینده مورد تهاجم و تخریب قرار گرفته است. به این اعتبار، «دولت» نشان داده که سناوی منلسی برای «توسعه» کشور نیست. اما همچنان بی‌وقفه در تلاش است تا سنگرهای تعدی‌گری و بنگاه‌داری دولتی را حفظ کند.

۲. شیخ کمونیست‌ها محوریت «دولت» در امر «توسعه»، تنها شاهد ما از حاکمیت تفکر چپ نیست. هنوز هم لایحه برنامه هفتم توسعه، دستیابی به «امنیت» را در گرو ایده منسوخ «خودکفایی» می‌داند و به عنوان نمونه در فصل دهم ماده ۱۴۶، «وزارت جهاد کشاورزی» را مکلف می‌کند تا با رعایت ملاحظات «محیط‌زیستی» و «خودکفایی»، برنامه تولید بهینه (الگوی کشت) محصولات اساسی و متناسب را هر سال تا یکماه پیش از آغاز فصل کشت در هر منطقه تعیین کند. نابسامانی و تناقض در این ماده روشن و آشکار است. سهم صنعت کشاورزی در کل تولید ناخالص داخلی کشور حدود ۷/۱۱ درصد است و حدود ۹۰ درصد منابع آبی کشور در بخش کشاورزی مصرف می‌شود. در نتیجه، اگر قرار باشد امنیت کشور را از طریق امنیت غذایی تامین کرده و امنیت غذایی را وابسته به «خودکفایی» یا «خودکفایی» در کشاورزی کنیم، بحران آبی کشور همچنان رو به فزونی خواهد داشت. به اعتبار ماده ۱۴۶ فوق‌الذکر، وزارت کشاورزی که به دلایل نامعلومی سال‌هاست واژه «جهاد» را همراه دارد، مکلف است طرحی برای خودکفایی غذایی تدوین کند و آن را در سراسر کشور مقرر بدارد. سپس در گام بعدی، دولت یا اتکا به «قیمت‌های دستوری» دوباره وارد صحنه می‌شود و در بازار محصولات کشاورزی نقش‌آفرینی می‌کند یعنی دولت تکلیف می‌کند که چه چیزی باید کاشته شود، سپس تکلیف می‌کند که قیمت فروش یا نرخ تضمینی خرید آن چقدر است. البته این شیوه کشاورزی اندکی با کلخوزهای (Kolkhoz) شوروی کمونیستی در قرن بیستم تفاوت دارد، اما فاصله زیادی هم با آن ندارد (شیخ کمونیست اصطلاحی است که مارکس و انگلس در ۱۸۴۸ در متن مانیفست کمونیست به کار بردند). ۳. تعارض مسوولیت‌ها در دولت: طی ۴۵ سال گذشته، یکی از دلایل اصلی بحران‌های محیط‌زیستی کشور این بوده که دولت، به جای اینکه صرفا «ناظر» باشد، خود «عامل» است. دولت همه کاره است؛ از یک سو در مقام تولیدکننده همچنین، «آلاینده محیط‌زیست» و از سوی دیگر، در مقام حکمران، «بایسته محیط‌زیست» است. دولت هم خودروی آلاینده و هم بنزین آلاینده تولید می‌کند. به‌عنوان نمونه، طبق ماده ۸۴ لایحه برنامه هفتم، دولت خودش را مکلف کرده است تا کیفیت فرآورده‌های نفتی را کنترل کند و از تقاضا شد. اما خودروسازان دولتی معتقدند که کیفیت بنزین دولتی مطابق استاندارد نیست و متقابلا وزارت نفت نیز مدعی است که این مشکل ناشی از کیفیت پایین خودروهای تولید داخل است. خودرو و بنزین هر دو توسط صنایع دولتی و لحمدری تولید می‌شوند و سازمان محیط‌زیست مکلف به کنترل هر دوی آنهاست. اما آن بخش از دولت که «بایسته محیط‌زیست» است، زورش به بخش‌هایی که «آلاینده محیط‌زیست» هستند نمی‌رسد. چون آنها هم دولتی هستند. در ماده ۱۳۲ لایحه هفتم توسعه، وزارت نیرو مکلف شده است با «رهسازی آب آلوده و آلوده کردن منابع آب سطحی و زیرزمینی» مقابله کند. اما اگر مهمترین و بزرگ‌ترین آلاینده‌های آب، واحدهای صنعتی زیرمجموعه دیگر وزارت‌خانه‌ها از جمله وزارت نفت و وزارت صنایع باشند، کار بسیار دشوار خواهد بود. هیچ وزیر نیرویی تمایل ندارد دوران کوتاه وزارت خود را در جنگ با دیگر وزارت‌خانه‌های کشور سپری کند. ۴. بحران «تغییرات اقلیمی» لایحه برنامه هفتم توسعه مدعی است رویکردی «صالح‌محور» دارد. اما بدرغم اینکه ایران در زمره متضرران بزرگ تغییرات اقلیمی در جهان به شمار می‌آید، این لایحه، عنایتی به این «صالح» مهم ندارد و تغییرات اقلیمی جزو سرفصل‌های آن نیست. کشورهای واقع در منطقه خاورمیانه، چندبرابر بیش از بقیه مناطق جهان از تغییرات اقلیمی آسیب دیده و خواهند دید. به همین سبب نیز تمامی کشورهای منطقه از افغانستان و ترکیه گرفته تا کشورهای حاشیه خلیج‌فارس، تدابیر مشخصی را برای مواجهه با این بحران اتخاذ کرده‌اند. ۵. تکرار راهکارهای کسانبار گذشته: در سراسر لایحه برنامه هفتم، شاهد تکرار راهکارهای کسانبار گذشته هستیم که یارها آزمون خود را پس داده و یا شکست مواجه شده‌اند. به‌عنوان نمونه، در ذیل ماده ۸۲ لایحه، توصیه شده است که اگر سرمایه‌گذاری در پروژه‌های صرفه‌جویی سرمایه‌گذاری کردند، وزارت‌خانه‌های نفت و نیرو مکلف هستند برای آنها گواهی‌هایی را صادر کنند تا میزان صرفه‌جویی را نشان دهد. همچنین این وزارت‌خانه‌ها مکلف هستند خرید این گواهی را از طریق بورس و نضمین کنند. لایحه‌نویسان برنامه از خود نپرسیده‌اند که در یک نظام اقتصادی که از نورم دورقمی با شیبی فزاینده رنج می‌برد و در شرایطی که ارزش پول امروز در مدت کوتاهی کاهش پیدا می‌کند کدام سرمایه‌گذار عاقلی منابع مالی خود را صرف چنین پروژه‌هایی می‌کند؟ سرمایه‌گذار به جای اینکه در پروژه‌های صرفه‌جویی انرژی سرمایه‌گذاری کند و ملدها به دنبال دریافت مطالبات خود از مراجع دولتی بدود، ترجیح می‌دهد منابع خود را در حوزه‌های زودبازده و کم‌ریسک‌تری مانند خودرو، املاک، زمین، طلا و از سرمایه‌گذاری کند به همین دلیل نیز در طول سال‌های گذشته، ایده‌هایی از این دست، قرین موفقیت نبوده و به راهکارهایی تکراری و کسانبار تبدیل شده‌اند. ۶. فراموش شدگان مناطق «پیرامونی»؛ مطابق روال معمول، فراموش شدگان مناطق «پیرامونی» کشور، در لایحه هفتم برنامه توسعه کشور جایگاهی ندارند. وضعیت کنونی سیستان و بلوچستان، یک‌نمونه تمام‌عیار فراموش‌شدن «پیرامون» توسط «مرکز» است. یک عده «حقل کل» در سازمان‌ها و وزارت‌خانه‌های واقع در «مرکز»، درباره «چه باید کرد» در ماجرای «حوار العظیم» مردم محلی کوچک‌ترین نقشی در تصمیم‌گیری درباره محیط زندگی خود نداشتند. اما قزوین بر اختلال در معیشتشان، تاثیر بوده و هستند. «فزایش ریزگردهای»، «نابودی تنوع گیاهی و جانوری» و «افزایش دمای محیط»، را به عنوان «تبعات جانبی» تصمیمات «دولت مرکزی» تحمل کنند. یکی از دستاوردهای تمرکززدایی محیط‌زیستی (Decentralized environmental governance) مصالحت از بروز چنین تخریب‌هایی در محیط است. اما لایحه برنامه هفتم توسعه، چیز جدیدی برای گفتن ندارد و محصول همان ساختار فکری سنتی و بازاندیم گذشته است. لایحه برنامه هفتم توسعه، همچون سایر اسناد نظیرش، نه مرکزی از تفاوت میان «مرکز» با پیرامون دارد و نه راهکارهای مواجهه با آن تفاوت‌ها را می‌شناسد.

شهرام اتفاق
پژوهشگر اقتصادی
Alborz.payam@gmail.com

هواشناسی البرز هشدار نارنجی صادر کرد

مدیرکل هواشناسی البرز با اعلام هشدار سطح نارنجی گفت: بارش تندری باران همراه و آذرخش و تندباد عصر امروز یکشنبه در این استان شاهد خواهیم بود.

به گزارش پیام آشنا، آرش بهاروند احمدی گفت: انتظار می رود دستگاه های اجرایی و مردم اقدامات لازم برای پیشگیری از حوادث ناشی از این وضعیت جوی را داشته باشند.

وی تاکید کرد: محکم کردن سازه های سست، تابلوهای تبلیغاتی، لاریوبی لهار و مسیل ها از مهمترین توصیه به مردم و دستگاه های اجرایی است. بهاروند احمدی از مردم و گردشگران خواست در این وضعیت جوی از حضور در حاشیه رودخانه ها و مسیل ها و صعود به ارتفاعات البرز خودداری کنند.

مدیرکل هواشناسی البرز با اشاره به خطرات بارش های پنجشنبه استان گفت: در این مدت زمان ۱۴۵ میلی متر بارندگی در استان البرز ثبت شد که با وقوع این بارش ها ، ۷۰ درصد کنطارات بارندگی استان از ابتدای سال زراعی جاری تاکنون برآورده شده است.

وی یادآور شد: از ابتدای سال آبی جاری (مهرماه ۱۴۰۱) تاکنون به طور متوسط ۲۶۳ میلی متر بارندگی در استان البرز داشته ایم که ۳۰ درصد کمتر از میانگین بلندمدت است.

بهاروند احمدی با اشاره به خطرات بارش های تندری گفت: اینو نوع بارش ها محلی بوده که با بلا آمدن سطح آبهای سطحی و طغیان رودخانه ها همراه است.

وی با اشاره به آسیب های بارش های هفته گذشته در استان البرز بیان کرد: پیش از این بارش ها، هواشناسی هشدارهای لازم را صادر و اطلاع رسانی کرد.

مدیرکل هواشناسی البرز تاکید کرد: مردم و دستگاه های اجرایی هشدار این اداره کل را برای فرارا جدی بگیرند.

بهاروند احمدی با اشاره به خطرات بارش های هفته گذشته به ویژه پنجشنبه ۱۸ خرداد ماه با خسارتی در استان البرز از جمله آسیب جدی به جاده گردشگری کرج - چالوس همراه شد و این جاده به رغم تلاش راهداران هنوز بسته است.

در استان البرز بیان کرد: پیش از این بارش ها، هواشناسی هشدارهای لازم را صادر و اطلاع رسانی کرد.

مدیرکل هواشناسی البرز تاکید کرد: مردم و دستگاه های اجرایی هشدار این اداره کل را برای فرارا جدی بگیرند.

بهاروند احمدی با اشاره به خطرات بارش های هفته گذشته به ویژه پنجشنبه ۱۸ خرداد ماه با خسارتی در استان البرز از جمله آسیب جدی به جاده گردشگری کرج - چالوس همراه شد و این جاده به رغم تلاش راهداران هنوز بسته است.

جاده ۵۹ پس از سیل؛

تخریب کامل ۲۰۰ متر از جاده کرج - چالوس

پیام آشنا- کاوه حداد پور، معاون استاندار البرز و سرپرست فرمانداری ویژه کرج با بیان اینکه وقوع سیلاب حدود ۲۰۰ متر از جاده کرج - چالوس را تخریب کامل کرده و هنوز دو تونل کاملا در گل و لای قرار دارد؛ گفت: جاده کرج - چالوس در محدوده استان البرز همچنان بسته است.

لو گفت: این جاده که در اثر بروز سیلاب پنجشنبه شب (۱۸ خرداد ماه) بسته شده همچنان مسدود است و تنها تیم های امدادی می توانند در آن تردد داشته باشند اکنون ۱۰ نقطه از جاده کرج - چالوس و پنج تونل از گل و لای توسط دستگاه های امدادی استان البرز باکسازی شده است.

سرپرست فرمانداری ویژه کرج گفت: همچنین وقوع این سیلاب حدود ۲۰۰ متر از جاده را تخریب کامل کرده و هنوز دو تونل کاملا در گل و لای قرار دارد.

حدادپور گفت: نیروهای جهادی، امدادی و انتظامی با ایجاد یک راه فرعی در کوه مردم را هدایت کردند.

وی اضافه کرد: امداد رسانی به تعدادی از مردم که در کنار خودروهای مانده بودند تا شب گذشته (۱۹ خرداد) ادامه داشت و اکنون تمام مردمی که گرفتار درسیلاب جاده چالوس شده بودند به شهر منتقل شده‌اند.

حدادپور در پایان گفت: درپی بارش های رگباری، وقوع سیل، ریزش سنگ و گل ولای پنجشنبه شب (۱۸ خرداد) در جاده کرج - چالوس بیش از ۱۲۰۰ نفر از خطر سیلاب نجات یافتند.

جاده ۵۹ پس از سیل؛ محل بازدید و عکاسی برخی مسئولان

چند ساعت پس از وقوع سیل و رسیدگی نسبی به وضعیت در راه ماندگان و محل حادثه، شاهد بارش های شدید آب و گل و ولای متنوع، از مسئولان حوزه حادثه هستیم که گویا به یک یا دو فریم هم رضایت نمی دهند. این در حالی است که نیروهای مردمی، جهادی و بسیجی بی سر و صدا مشغول کمک رسانی به مردم منطقه هستند. ضمن تشکر از مسئولان استان تقاضا می شود به وظایف روزانه خود باز گردند و به امور مردم رسیدگی کنند. شهروندان از حضور شما در محل حادثه مطلع شده‌اند.

مسیر برای کار هستند.

سپاه و قرارگاه خاتم‌الانبیاء(ص) برای بازسازی جاده چالوس آماده‌اند

سردار سرتیپ دوم پاسدار قاسم سلیمانی، فرمانده لشکر عملیاتی ۱۰ سیدالشهدا(ع) ایران با اشاره به وقوع سیل اخیر گفت: سپاه پاسداران و قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء (ص) به همراه اداره کل راهداری استان برای ترمیم خرابی ها و بازسازی جاده چالوس و بازگشایی هر چه سریعتر این مسیر برای کار هستند.

وی گفت: اعزام این ادوات و نیروها به محدوده خورتکلا و پایین بند امیرکبیر که شامل تونل های شماره یک و ۲ و ملیین این تونل ها بود انجام شد.

سلمانلو افزود: ماشین آلات مورد نیاز برای منطقه لودر، بولدوزر و جرثقیل بود که به تعداد کافی به منطقه اعزام شد که کار را از همان ساعات اولیه برای بازگشایی مسیر و رهایی خودروها از گل و لای آغاز کردند و هنوز این عملیات ادامه دارد.

وی تصریح کرد: برای انتقال مسافران گرفتار شده در مسیر بااستفاده از این ادوات یک مسیر جدید باز شد و از آنجا تمام مسافران و خودروهایی که در حال تردد بودند منتقل شدند.

وی گفت: از ساعات ابتدایی بحران در جاده چالوس ۱۵۰ نفر از بسیجیان و جهادگران البرزی وارد منطقه سیلابی شدند.

ورود تیم های راهداری از استان های معین به البرز

علی زندی فرد، مدیرکل راهداری و حمل و نقل جاده ای البرز نیز روز گذشته اعلام کرد: تیم های پشتیبانی راهداری از استان های معین برای شتاب در بازگشایی جاده کرج - چالوس وارد البرز شدند.

لو گفت: این تیم ها با امکانات و تجهیزات راهداری از استان های مازندران، قم، قزوین و تهران وارد البرز شدند.

وی بیان کرد: تقاضایی از جاده کرج - چالوس به دنبال بارش های سیل آسا از پنجشنبه شب هجدهم خرداده‌ماه دچار آسیب دیدگی شده که در همان لحظات اولیه حادثه تیم های راهداری البرز وارد عملیات رفع آسداد و بازگشایی مسیر شدند.

این مسئول یادآور شد: اکنون در ۲ نقطه تکاوران و خورتکلای جاده کرج - چالوس آسیب دیدگی وجود دارد که تیم های استان های معین با اعزام نیروهای عملیاتی و تجهیزات از ساعات اولیه صبح امروز در این نقاط برای خدمات دهی مستقر شده‌اند.

زندی فر گفت: بیش از یک هزار و ۲۰۰ دستگاه خودرو گرفتار در سیلاب جاده چالوس توسط امدادگران راهداری و سایر دستگاه های امدادی استان البرز از محدوده سیلاب خارج و به مناطق امن انتقال یافتند.

مدیرکل راهداری وحمل نقل جاده ای استان البرز افزود: اکنون تیم های راهداری با سرعت در حال ترمیم آسیب دیدگی های مسیر و بازگشایی جاده کرج - چالوس هستند.

معاون پارلمانی رئیس جمهور خبر داد

هدفگذاری رشد اقتصادی ۸ درصد در برنامه هفتم توسعه

معاون رئیس‌جمهور گفت: برنامه پنجساله هفتم توسعه واقع بینانه تدوین شده و در آن مسئولیت و تکلیف یکایک دستگاه‌های اجرایی به‌طور شفاف مشخص گردیده که امکان فراتکنی برای هیچ دستگاهی وجود نداشته‌باشد.

به گزارش پیام آشنا، سیدمحمد حسینی در گفت‌وگویی درباره رویکردهای برنامه هفتم توسعه، و تفاوت با برنامه‌های گذشته گفت: دولت مردمی پیش از تدوین برنامه پنجساله هفتم توسعه، آسیب شناسی جامعی از ۶ برنامه قبلی و دلایل و موانع عدم تحقق بخش هایی از اهداف ترسیم شده را به دقت احصاء کرده است لذا در اولین اقدام برای اجرای دقیق برنامه هفتم توسعه، سند پشتیبان تنظیم کرده که در آن وضع موجود ترسیم و تحلیل شده و چالش های اصلی، اهداف کمی و راهبردها و برنامه‌های اجرایی و مسئولیت دستگاه‌های اجرایی به طور شفاف و روشن مشخص شده است.

معاون رئیس جمهور در امور مجلس اضافه کرد: در موضوع مهار پایدار تورم دقیقا مشخص شده که مثلا بانک مرکزی چه اختیاراتی دارد، چه مداخله های ارزی و ریالی در بازارهای ارز و طلا می تواند انجام دهد، ضمن اینکه باید در خصوص اختیارات و تکالیفی که بر عهده دارد، پاسخگو باشد، لذا دستگاه ها مجالی برای فراتکنی نخواهند داشت.

وی با اشاره به توجه دولت به تاکیدات رهبر معظم انقلاب در خصوص مسئله صرف بودن برنامه اظهار داشت: مهمترین مسائل کشور در برنامه هفتم توسعه در ۷ بخش اقتصاد (رشد اقتصادی و اشتغال، اصلاح ساختار بودجه، مهار تورم و صندوق های بازنشستگی)، مسائل زیربنایی (مسکن، انرژی، حکمرانی آب، امنیت غذایی، تجارت و ترانزیت...) موضوعات فرهنگی و اجتماعی (جمعیت و خانواده، سبک زندگی، نظام سلامت، صنعت گردشگری،) علوم و فناوری و آموزشی، سیاست خارجی، دفاعی و امنیتی و اداری، حقوقی و قضایی در جلسات متعدد و طولانی مدت هیات دولت و کارگروهها به طور واقع بینانه و با همه جانبه نگری مورد بحث و بررسی قرار گرفته و این توجه وجود داشته که صرفا مطالب زیبایی نوشته نشود که قابلیت اجرا نداشته باشد.

معاون رئیس جمهور در امور مجلس با بیان اینکه قرار است لایحه برنامه هفتم توسعه در هفته جاری به مجلس تقدیم شود، درباره اهداف این برنامه اظهار داشت: یکی از مهم ترین ضعف های کشور در یک دهه گذشته رشد ناچیز اقتصادی بوده که آثار و تبعات منفی فراوانی در حوزه اقتصاد و معیشت مردم داشته است لذا اصلی ترین هدف برنامه هفتم رشد اقتصادی ۸ درصدی است و در آن سهم بخش های مختلف از جمله نفت، کشاورزی، صنعت، معدن، ساختمان، حمل و نقل، ارتباطات و فرآری کاملا مشخص شده است؛ در این برنامه همچنین رشد اشتغال ۹/۳ درصد سالانه معادل یک میلیون شغل هدف گذاری شده و برای کنترل رشد نقدینگی، متوسط ۴/۲۰ درصد و در پایان برنامه ۸/۱۳ درصد پیش بینی شده است؛ همچنین در این برنامه رشد صادرات غیرنفتی و رشد تملک دارایی سرمایه ای مورد توجه قرار گرفته است.

وی در باره ضمانت اجرایی لایحه برنامه هفتم توسعه تاکید کرد: اولین مطالبه کننده و ناظر اجرای برنامه، خود دولت و شخص رئیس جمهور است و ایت الله رئیسی با روحیه ای که دارند مرتبا در جلسات دولت تکلیف دستگاه های مختلف را با جدیت یادآوری و پیگیر انجام ماموریت دستگاهها هستند، ضمن اینکه مجلس شورای اسلامی که تصویب کننده برنامه هست به عنوان دستگاه نظارتی با برخورداری از ابزارهای قانونی سوال، تذکر، تحقیق و تفحص و استیضاح و نیز سازمان بازرسی کشور به وظایف خود عمل می کنند لذا ضمانت اجرایی خوبی برای تحقق برنامه‌ها وجود دارد.

حسینی در پایان با اشاره به عملگرا بودن دولت و کارنامه ۲۱ ماهه دولت که نشگنگر اجرایی کردن برنامه ها و وعده هاست اظهار امیدواری کرد که عملیاتی شدن برنامه هفتم گام بلندی در جهت خدمت به مردم و پیشرفت کشور باشد.

آکسیوس مدعی شد: گفت‌وگوی غیر مستقیم ایران و آمریکا در عمان

به گزارش پیام آشنا، پایگاه خبری آکسیوس در گزارشی به نقل از سه منبع آگاه مدعی شد که مقامات ایران و آمریکا در ماه مه (ماه گذشته میلادی) بطور غیر مستقیم با یکدیگر در عمان گفت‌وگو کردهاند.

به نوشته آکسیوس، این گفت‌وگوها که پیش از این یک پایگاه خبری آمریکایی در گزارشی ادعایی به نقل از منابع آگاه مدعی شد که مقامات ایران و آمریکا در ماه مه (ماه گذشته میلادی) بطور غیر مستقیم با یکدیگر در عمان گفت‌وگو کردهاند.

آکسیوس هفته گذشته گزارش داده بود که بررت مک گورک، هماهنگ‌کننده امور خاورمیانه در کاخ سفید، در تاریخ ۸ مه بطور محرمانه به عمان سفر کرد تا با مقامات عمانی در مورد ارتباط دیپلماتیک احتمالی با ایران در خصوص برنامه هسته‌ای این کشور گفت‌وگو کند.

به گفته این منابع آگاه، مک گورک و مقامات ایرانی با یکدیگر ملاقات نکردند و دو طرف در مکان‌های جداگانه‌ای حضور داشتند و مقامات عمانی بین آنها رفت و آمد داشته و پیام‌هایی را رد و بدل می‌کردهاند.

آکسیوس در ادامه افزود: دستیابی به چنین تفاهمی و تنش‌زدایی در منطقه می‌تواند بعدها به عنوان مبنایی برای مذاکرات آینده در مورد توافق هسته‌ای جدید بین طرفین مورد استفاده قرار گیرد. با این حال، هنوز مشخص نیست که آیا دو طرف به حصول این فهم مشترک نزدیک هستند یا خیر.

به هدف از تبادل غیرمستقیم پیام‌هایی بین دولت بایدن و ایران، دستیابی به یک "تفاهم" در مورد راه‌های کاهش تنش درخصوص برنامه هسته‌ای ایران، سیاست ایران در منطقه و آنچه دخالت این کشور در جنگ اوکراین عنوان شده است، بود.

گزارشی درباره آن منتشر نشده بود، اولین تعامل غیرمستقیم مشخص شده میان ایالات متحده و ایران از این طریق در چند ماه گذشته است. این گفت‌وگوها همچنین در بحبوحه تنگرانی‌های فزاینده در کاخ سفید نسبت به پیشرفت‌های هسته‌ای ایران انجام شده است.

آکسیوس هفته گذشته گزارش داده بود که بررت مک گورک، هماهنگ‌کننده امور خاورمیانه در کاخ سفید، در تاریخ ۸ مه بطور محرمانه به عمان سفر کرد تا با مقامات عمانی در مورد ارتباط دیپلماتیک احتمالی با ایران در خصوص برنامه هسته‌ای این کشور گفت‌وگو کند.

به گفته این منابع آگاه، مک گورک و مقامات ایرانی با یکدیگر ملاقات نکردند و دو طرف در مکان‌های جداگانه‌ای حضور داشتند و مقامات عمانی بین آنها رفت و آمد داشته و پیام‌هایی را رد و بدل می‌کردهاند.

آکسیوس در ادامه افزود: دستیابی به چنین تفاهمی و تنش‌زدایی در منطقه می‌تواند بعدها به عنوان مبنایی برای مذاکرات آینده در مورد توافق هسته‌ای جدید بین طرفین مورد استفاده قرار گیرد. با این حال، هنوز مشخص نیست که آیا دو طرف به حصول این فهم مشترک نزدیک هستند یا خیر.

نیم نگاه

شاگرد حسین نصر در کابینه اردوغان

«ضید حسین نصر هوشمندترین اظهارنظر را درباره تغییر ارکه داده است: تغییر رخ می‌دهد! امابر حسب اصولی مشخص»

ابراهیم کالین، محقق مطالعات اسلامی اخیرا از سوی اردوغان به‌عنوان رئیس سازمان اطلاعات ملی ترکیه برگزیده شده است. او کتزای خود را در فلسفه اسلامی از دانشگاه جورج واشنگتن زیر نظر استاد حسین نصر* دریافت کرد. کالین که در مکتب سید حسین نصر شاگردی کرده است، همچون استادش پیرو فلسفه صدرایی است. او به همراه استادش کتابی را درباره ملاصدرا به عربی ترجمه کرده است.

نظریه‌ها در خلأ خازاده نمی‌شوند، بلکه زاده اوضاع و احوال زمانه شان هستند. در علوم قلمرو روش واحدی برای تحلیل پدیده‌ها وجود ندارد. به عبارت دیگر، می توان گفت که روش یگانه‌ای در فهم متون علوم انسانی وجود ندارد و ما با روش‌های گوناگون روبه‌رو هستیم که گاه با یکدیگر در تضاد قرار می گیرند. بسا این حال، «هنتا تنوری» که از آن با عنوان «فرقطبیه» یاد می‌شود یکی از روش‌هایی است که با آن می‌توان درک بهتری از نظریه‌ها بدست آورد. فرقطبیه نظریه‌ای است درباره نظریه. نظریه پرداز فرقطبیه می‌تواند فراتر از نظریه خود برود و در این مسیر ریشه‌های شکل‌گیری خود نظریه را مورد تحلیل قرار می‌دهد.

شاید این پرسش مطرح به طور جدی مطرح شود که چرا در لیستا مفهوم «فرقطبیه» را مطرح کردیم؟ پس از انتخابات اخیر ترکیه که باعث شد، رجب طیب‌اردوغان برای سومین بار در مسند ریاست جمهوری و در کاخ آکسرای مستقر شود. ناچما و چهره‌های جدیدی از پس پرده بیرون آمدند که نشان می‌دهد اردوغان در برهه‌های مختلف زمانی، تحت تاثیر چه شخصیت‌ها یا افکاری بوده است. یکی از این شخصیت‌ها که از او با عنوان «محمد»* اردوغان یاد می‌شود و پیش از این هم زیستهای مهمی داشته «ابراهیم کالین»* است. کالین در دولت قبلی اردوغان «هنگ‌کونگ‌های دولت» بود اما در دولت جدید اردوغان، وی به ریاست سازمان اطلاعات ملی ترکیه (MIT) منصوب شده است. رویتر در گزارش ۶ژوئن او را چنین توصیف کرد: «محمد، مرد اردوغان که از سال ۲۰۱۴ سخنگو و مشاور سیاست خارجی رئیس‌جمهور ترکیه بوده است.» «فرقطبیه» را به تکنیک اشاره می‌کند.

الف) روش تحلیل - تاریخی: این روش به دنبال فهم این موضوع است که چگونه ایده‌ها و نیروهای تاریخی شکل گرفته و گسترش یافته‌اند.

ب) روش تحلیلی - مقایسه‌ای: این روش بر نشانه‌های سمبلیک تحقیق اجتماعی تاکید دارد. محقق از طریق مقایسه تفاوت‌ها و شباهت‌ها میان قدیمیتمندان یا نظریه‌ها، پدیده مورد نظر را درک و کشف می‌کند.

ج) روش تحلیل محتوا به مفاهیم، آموزه‌ها و اصطلاحات می‌پردازد. تحلیل محتوای نوشته‌های قدیمیتمندان رافی به‌سوی فهم بهتر گفته‌های آنهاست.

«ابته می‌توان تعریف دیگری هم از «فرقطبیه» به‌دست داد. فرقطبیه شاید از جنس نظریه نباشد، اما می‌تواند تاثیرات و پیامدهای تئوریک داشته باشد. به‌طور مثال، ممکن است نظریه پرداز از سوژه یا پدیده‌ای حس بیزاری یا انزجار داشته باشد که باعث می‌شود همین رویکرد بر نگاه او در نظریه‌اش تاثیر داشته باشد.

ابراهیم کالین و ارتباط او با «فرقطبیه»

ابراهیم کالین، محقق مطالعات اسلامی، شاعر، نوازنده و سیاستمدار ترک است که مدرک کارشناسی خود را از دانشگاه استنبول و دکترای خود را از دانشگاه جورج‌واشنگتن زیر نظر «ضید حسین نصر» هم دریافت کرد. اگرچه کالین از سال ۲۰۱۴ وارد پست‌های دولتی شد، اما سابقه دانشگاهی او به سال ما پیش از آن، بازمی‌گردد. کالین از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۵ عضو هیات علمی گروه مطالعات مذهبی تاگلا صلیب مقدس در ژورسیتر، ماساچوست بود. از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۶ نیز عضو بنیان گذار و مدیر بنیاد SETA برای تحقیقات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مستقر در انگارا بود. اما فرامین کالین را باید در بعض زمامداش قرار داد تا بتوان درک بهتری از مختصات فکری او بدست آورد. در ۱۵ مارس ۲۰۱۱ وی نوبیتی زد که نشان می‌داد همچنان بسیار متاثر از فیلسوف ایرانی و استادش، سید حسین نصر است. او نوشت: «ضید حسین نصر هوشمندترین اظهارنظر را درباره تغییر ارکه داده است: تغییر رخ می‌دهد، اما بر حسب اصولی مشخص.» اما باز، زمانی این توییت مهم است بهار عربی در ۶۲ ژانویه ۲۰۱۱ شروع شد اما حدود ۴۹ روز بعد، یعنی در ۱۵ مارس ۲۰۱۱ آن توییت مهم را نوشت. در عین حال، در ۲۴ مه ۲۰۱۱ هم مقاله مهمی نوشت که در «جرایحت سیندیکیت» منتشر شد. حال بر اساس «فرقطبیه» و تکنیک‌های «مقایسه‌ای» و «تحلیل محتوا» می‌توان ادعا کرد که تاثیرات فلسفه اسلامی را می‌توان در اندیشه کالین مشاهده کرد.

بر همین اساس، می‌توان گفت کین کالین بود که تا حد زیادی باعث شد ترکیه توجه خود را به منطقه جهان اسلام معطوف سازد. به نظر می‌رسد این توجه صرفا در بعد فرامادی باقی نماند و به سطح سخت‌افزاری نیز رسید. تا قبل از این تاریخ، ترکیه متاثر از اندیشه اوغلو بر رویکردهای نرم‌افزاری تاکید داشت. قبل از اینکه مشرف به ترکیه رویکرد «ورود آرایانه» داشت، به این معنا که «صوارد به خرج» ورود به اتحادیه اروپا می‌کوبید به این امید که بتواند عضوی از بلوک چشم‌انداز هاب فرا-مبرز شود. اما کالین در مقاله سال ۲۰۱۱ خود در «جرایحت سیندیکیت» یک تغییر اساسی را در سیاست خارجی ترکیه رقم زد و باعث شد، اردوغان توجه به بعدی اش به منطقه معطوف شود. او در بخشی از این مقاله نوشت: «چهار عربی به جای تضعیف، موقعیت ترکیه در جهان عرب را تقویت و محور استراتژیک جدید سیاست خارجی ترکیه را ثبات می‌کند.» این به این معناست که کالین، بهار عربی را باید مثابه فرصتی برای سیاست خارجی ترکیه می‌نماشت تا بتواند از بین بستی که ترکیه در آن گرفتار شده است، نجات یابد. او در بخش دیگری از این مقاله عملا «سیاست خارجی مشارکت جویانه» اردوغان را در منطقه تجویز می‌کند و می‌نویسد: «سیاست ترکیه در تعامل با دولت‌ها و گروه‌های سیاسی مختلف در جهان عرب، سیاست خارجی‌مایه را متحول کرده است. مقام‌های ترکیه در مناسبت‌های مختلف اعلام کردهاند که تغییر در جهان عرب، اجتناب‌ناپذیر است و باید منعکس کننده مطالبات مشروع مردم برای عدالت، آزادی و رفاه باشد.»

کالین در بخش دیگری از این مقاله نوشت: «رجب طیب اردوغان، نخست‌وزیر ترکیه قبل از شروع درگیری‌ها در لیبی به دیالی این بود تا به این هدف دست یابد. دیپلماسی آرام و پشت پرده اردوغان به دنبال تضمین گفتار صالح‌آمیز به دوران پس از قذافی بود. این رویکرد تدریجی مکمل موضع اصولی ترکیه درباره نیاز به اصلاحات در جهان عرب از جمله سوریه است که ترکیه با آن مرز ۹۰۰ کیلومتری مشترک دارد.» او نوشته وی هر دهه گذشته، ترکیه قواع مختلفی از روابط را با کشورهای خاورمیانه توسعه داده که هدف آن بهبود روابط با دولت‌ها و مردم است. در واقع، ترکیه احتمالا تنها کشوری است که توانسته روابط را در این دو سطح در جهان عرب ارتقا دهد.» کالین در بخش دیگری از مقاله خود چنین نوشت: «لین سیاست تعامل از چندین جهت نتیجه داده و این روند وجهه ترکیه در منطقه را بالا برده است.

روشنفکران، فعالان و رهبران جوقان عرب با گرایش‌های سیاسی مختلف، علاقه شدیدی به الجام خی به عنوان «الگوی ترکیه» توصیف می‌کنند نشان داده‌اند. دمو کراسی، بازیات اقتصاد رو به رشد و سیاست خارجی فعال ترکیه، باعث قدردانی فزاینده‌ای از مسئولهای این کشور شده است که «قدرت نرم» آن را در منطقه تقویت کرده است. این در بحث بر جنب و جوش جهان عرب درباره اینکه چگونه ترکیه توانسته اسلام، دمو کراسی و توسعه اقتصادی را آشتی دهد، منعکس شده است. مهم‌تر از آن، این بحث است که چگونه کشورهای عربی باید خود را در قرن بیست‌ویکم، بازسازی کنند. شکاف فزاینده بین دولت‌ها و مردم در جهان عرب به یک شعف ناپایدار تبدیل شده است. نکته‌ای که اهمیت جدیدی پیدا کرده، زیرا تجربه ترکیه در این کشورها برجسته‌تر شده است.» کالین در سال ۲۰۱۰ هماهنگ‌کننده دیپلماسی عمومی نخست‌وزیر ترکیه و در ۲۰۱۲ معاون نخست‌وزیری بود. نخست‌وزیری در سایه همین ترتیب مراتب ترقی را پاپه‌پاپه پیمود. اما نباید فراموش کرد که احمد داوود اوغلو نیز در کنار ابراهیم کالین یکی از ستون‌های فکری تشکیل دهنده سیاست خارجی نوین ترکیه و از چهره‌های تاثیرگذار بر رویکردهای فکری اردوغان بود. داوود اوغلو تا پیش از ۲۰